

Läbipaistvusaruanne
AS PricewaterhouseCoopers

1. juuli 2015 -
30. juuni 2016

Käesolev läbipaistvusaruanne on koostatud vastavalt audiitortegevuse seaduse §158 nõuetele, kooskõlas Euroopa Liidu direktiivi 2006/43/EÜ (mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit) §-ga 40.

Sisukord

<i>Juriidiline ja juhtimisstruktuur</i>	<i>4</i>
<i>Riskijuhtimise, sise- ja kvaliteedikontrolli süsteem.....</i>	<i>7</i>
<i>Sõltumatus.....</i>	<i>16</i>
<i>Täiendõpe.....</i>	<i>17</i>
<i>Avaliku huvi üksused</i>	<i>18</i>
<i>Finantsandmed.....</i>	<i>20</i>
<i>Tasustamine</i>	<i>21</i>

Juriidiline ja juhtimisstruktuur

AS PricewaterhouseCoopers on Eesti Vabariigis registreeritud aktsiaselts, mille omanikud on:

Nimi	Isiku- /registrikood	Asukoht	Osalus (%)
Ago Vilu	36703314227	Eesti	55%
Tiit Raimla	37103310267	Eesti	20%
PricewaterhouseCoopers Eastern Europe B.V.	24183597 0000	Holland	25%

AS PricewaterhouseCoopers ei kuulu konsolideerimisgruppi.

AS-il PricewaterhouseCoopers puuduvad tütarettevõtted.

AS PricewaterhouseCoopers teeb koostööd teiste Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesettevõtetega meie regioonis tegutsevatele kohalikele ja ühistele rahvusvahelistele klientidele teenuste osutamisel. Seda koostööd korraldab regionaalne juhtkond, kes lisaks regionaalsete ettevõtete vastavuse tagamisele PricewaterhouseCoopers International Limited'i (edaspidi PwC IL) poliitikate ja protseduuridega, võimaldab ressursside jagamist, riskijuhtimise poliitikate ja kvaliteedistandardite elluviimist.

Igal siseriiklikul liikmesettevõttel on ka oma juhtimisstruktuur, mis on kooskõlas juriidiliste ja tegevusnõuetega. Nimetatud juriidiline struktuur ja võrgustiku ülesehitus annab igale liikmesettevõttele paindlikkuse ja autonoomia reageerida kiirelt ja efektiivselt oma kohalikul turul valitsevatele tingimustele. Seda peegeldab ka asjaolu, et enamikes riikides annavad regulatiivsed organid audiitorina tegutsemise õiguse kohalikele ettevõtetele, kus kohalikud pädevad kutselised

audiitorid (või Euroopa Liidus, audiitorite ja/või EL-i audiitorettevõtete kombinatsioon) omavad vähemalt enamusosalust või kontrolli.

PwC globaalne võrgustik koosneb erinevatest ettevõtetest, mis tegutsevad kohalikul tasandil riikides üle kogu maailma. PwC ettevõtted on PwC IL organisatsiooni liikmed ning neil on õigus kasutada PricewaterhouseCoopers'i nime. Liikmesettevõtted jagavad teadmisi, oskusi ja ressursse osutamaks järjepidevalt kõrgekvaliteedilisi teenuseid klientidele nii kohalikul tasandil kui kogu maailmas. Samas omavad PwC ettevõtted kohaliku ettevõtte eeliseid, milleks on kursisolek kohalike seaduste, regulatsioonide, standardite ning praktikaga.

PwC võrgustiku ettevõtteks olemine tähendab ka PwC võrgustiku kindlate poliitikate ja standardite järgimist. Iga PwC liikmesettevõtte teostab kvaliteedikontrolli ja vastavuse järelevalvealast tegevust, mis hõlmab teenuste osutamist, eetikat, äriala käitumist ja sõltumatust käsitlevaid küsimusi.

PwC IL on Suurbritannias registreeritud määratud vastutusega äriühing (*company limited by*

guarantee). PwC IL pakub PwC liikmesettevõtetele rahvusvahelise võrgustiku struktuuri. PwC IL ei osuta klientidele teenuseid. PwC IL'i põhitegevusaladeks on: teha kindlaks laialdased turuvõimalused ja töötada välja nendega seotud strateegiad; tugevdada PwC-siseseid toodete, oskuste ja teadmiste võrgustikke; reklaamida PwC kaubamärki; ning töötada välja liikmesettevõtete ühised riski- ja kvaliteedistandardid ning tagada nende järjepidev rakendamine, k.a vastavus sõltumatust käsitletavatele protsessidele.

Kui liikmesettevõttest saab PwC IL'i liige ja ta liitub ülemaailmse võrgustikuga, omandab ta õiguse kasutada PricewaterhouseCoopers'i / PwC nime ning talle omistatakse koheselt juurdepääs võrgustiku ühistele ressurssidele, metodoloogiatele, teadmistele ja oskusteabele. Vastutasuks kohustub iga ettevõtte järgima ühiste poliitikate kogumit ja säilitama kvaliteedistandardeid, mille on heaks kiitnud PwC IL'i juhatus.

Lisaks

AS-ile PricewaterhouseCoopers tegutsesid aruandlusperioodi vältel Eestis ka järgmised PwC IL organisatsiooni kuuluvad ettevõtted: AS PricewaterhouseCoopers Advisors, mis pakub põhiliselt ärinõustamisteenuseid ning juriidilist täisteenusust pakkuv Advokaadibüroo PricewaterhouseCoopers Legal OÜ.

PwC IL'i liikmesettevõtted ei tegutse klientidele teenuste osutamisel PwC IL'i agentidena ega muul viisil, ja PwC IL ei tegutse oma liikmesettevõtete agendina. PwC IL'il puudub õigus või võime kontrollida ühegi liikmesettevõtte kutsealase otsustusvõime rakendamist. PwC IL ei vastuta mingil moel ühegi liikmesettevõtte tegude või tegemata jätmiste eest.

PwC IL'i juhtivateks struktuurideks on:

- **Globaalne nõukogu**, mille vastutusalasse kuulub PwC IL'i juhtimine, võrgustiku juhtkonna (*Network Leadership Team*) üle järelevalve teostamine ja võrgustiku standardite heaks kiitmine. Nõukogul puudub ettevõtte-väline roll. Nõukogu liikmed valitakse iga nelja aasta järel kõigi PwC partnerite poolt üle kogu maailma.
- **Võrgustiku juhtkond** vastutab PwC üldise strateegia ja standardite eest, mida PwC võrgustikku kuuluvad ettevõtted on kohustatud järgima.
- **Strateegilisse nõukokku** kuuluvad suurimad PwC võrgustikku kuuluvad ettevõtted. Nende eesmärgiks on paika panna võrgustiku strateegiline suund ja võimaldada strateegia elluviimiseks vajalikud vahendid.
- **Võrgustiku täidesaatev üksus** on ametisse määratud võrgustiku juhtkonna poolt ning annab aru võrgustiku juhtkonnale. Selle liikmed vastutavad võrgustikku kuuluvate ettevõtete meeskondade juhtimise ja tegevuste koordineerimise eest kõikides meie ärivaldkondades.

Olga Grygier-Siddons on PwC Kesk- ja Ida-Euroopa tegevdirektorina strateegilise nõukogu liige ja vastutav võrgustiku juhtkonna suhete hoidmise eest.

Juhtimine

PwC liikmesettevõtete Kesk- ja Ida-Euroopa alamregioonis, kuhu kuulub 30 rahvuslikku territooriumi, on kasutusel juhtimise maatriksüsteem. Iga partner annab oma hääle iga nelja aasta tagant korraldatavatel tegevjuhi valimistel, kes omakorda valib juhatus, mis

koosneb tegevus- ja äriiinide territoriaalsetest tegev- ja operatiivjuhtidest. Juhatuse ülesanne on ärieesmärkide kehtestamine ja vastavuse tagamine PwC IL'i poliitikatega.

Geograafiliste piiride üleselt seab iga peamise äriiini (audit, maksukonsultatsioonid, ärinõustamine ja õigusteenused) eesmärgid äriiini juhtkond.

Regionaalse juhatuse üle teostab järelevalvet ametisse valitud regionaalne partnerite nõukogu, kes kinnitab partnereid ja ettevõtet

puudutavad võtmepoliitikad ja -otsused.

AS-i PricewaterhouseCoopers juhtimist korraldab viieliikmeline juhatus, kuhu kuuluvad Ago Vilu (juhatuse esimees), Tiit Raimla, Eva Jansen-Diener, Lauri Past ja Hannes Lentsius, kes kõik on Eestis registreeritud vandeaudiitorid.

Juhatuse tegevuse üle teostab kontrolli kolmeliikmeline nõukogu, kuhu kuuluvad Heleri Tinno, Teet Tender ja George Alexander Johnstone.

Riskijuhtimise, sise- ja kvaliteedikontrolli süsteem

PwC IL'i liikmesettevõtteena peame me järgima organisatsiooni poolt heaks kiidetud ühiseid riski- ja kvaliteedistandardeid ning Audiitorkogu nõudeid. Neid nõudeid täiendavad kohalikud juriidilised nõuded ja asjakohasuse korral ka kolmanda riigi auditi kvaliteedistandardid, kui me peame sellest riigist pärineva üksuse kohta aru andma.

Meie üksikasjalikud kvaliteedikontrolli protseduurid sisalduvad meie PwC auditi juhendis (PwC Audit Guide) ja PwC riskijuhtimise reeglites ja juhendites. Järgnevalt on esitatud ülevaade peamistest poliitikatest, hoiakutest, käitumistavadeist ja tegevustest, mis tagavad meiepoolse järjepideva kõrgekvaliteedilise auditi taseme:

Kvaliteedikontrolli standardid

Ettevõttesisesed riski- ja kvaliteedireeglid, ja siseriiklikud õigusaktid (näiteks Eesti audiitortegevuse seadus) kohustavad PwC IL'i liikmesettevõtteid rakendama meie audiitorettevõttes kvaliteedi kontrollimehhanismide süsteemi.

Meie kvaliteedikontrolli süsteem vastab täielikult Rahvusvahelise Auditeerimise ja Kindlustandvate Töövõtude Standardite Komitee (*International Auditing and Assurance Standards Board*,

IAASB) ja Audiitorkogu nõuetele. Nimetatud kvaliteedikontrolli süsteem on osa meie igapäevasest tegevusest.

IAASB poolt välja antud rahvusvaheline kvaliteedikontrolli standard ISQC 1 kehtib kõikide audiitorettevõtete suhtes, mis viivad läbi auditeid ja ajaloolise finantsinformatsiooni ülevaatusi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (International Standards on Auditing, ISA). Standardiga kehtestatakse kvaliteedikontrolli süsteemi nõutavad elemendid, mis peavad olema audiitorettevõttes kasutusel. Need nõuded hõlmavad alljärgnevat:

- 1) Juhtkonna vastutus kvaliteedi eest ettevõttes
- 2) Eetikanõuded
- 3) Kliendisuhete ning konkreetsete töövõtude aktsepteerimise ja jätkamise protseduurid
- 4) Inimressursid
- 5) Töövõtu tulemused
- 6) Monitooring

AS PricewaterhouseCoopers käsitleb neid nõudeid alljärgnevalt:

1) Juhtkonna vastutus kvaliteedi eest ettevõttes

„Juhtkonna hoiakud“ (*tone at the top*): Meie juhtkond on valmis rakendama kõiki meetmeid tagamaks, et AS PricewaterhouseCoopers seisab jätkuvalt kvaliteedi, sõltumatuse, objektiivsuse ja

eetilise käitumise eest. Kesk- ja Ida-Euroopa alamregioonijuhtkond saadab regulaarselt oma partneritele teatiseid, mis muuhulgas rõhutavad kvaliteedi tagamise tähtsust. Sama sõnumit sisaldavad juhtkonna regulaarsed teatised kõikidele töötajatele, mis on samavõrra olulised juhtides meie partnerite ja töötajate tähelepanu uutele standarditele ja nendega seotud juhistele, aitamaks neid kõrgekvaliteediliste teenuste osutamisel meie klientidele. Ülevalt alla saadetavad teatised kasutavad iga asjakohast võimalust, et rõhutada igapäevaselt kvaliteedistandardite säilitamise tähtsust. Meie juhtkond näitab oma käitumise kaudu, et ta usub kindlalt meie kvaliteedi tagamise eesmärkidesse ja süsteemidesse. Sellest annab tunnistust riskijuhtimise ja auditi kvaliteedi eest vastutavate partnerite, kes alluvad regiooni seeniorpartnerile, ametisse määramine. Need partnerid on kogenud ja tunnustatud isikud, kes konsulteerivad ja vajadusel juhendavad klienditeeninduse partnereid riski- ja kvaliteediküsimustes.

2) Eetikanõuded

2a) Ausus ja objektiivsus

Me tunneme uhkust, et meie teenused lisavad väärtust aidates parandada läbipaistvust, usaldust ja äriprotsesside järjepidevust. Edu saavutamiseks on vajalik kasvada ning areneda, seda nii üksikisikuna kui ka ettevõttena. Meie põhiväärtused, s.o kõrge kvaliteet (*Excellence*), meeskonnatöö (*Teamwork*) ja juhtimine (*Leadership*), aitavad meil seda kasvu saavutada. Me teostame oma äri kooskõlas nii

vastavate professionaalsete standardite, seaduste ning regulatsioonidega, kui ka kooskõlas PwC enda põhimõtete ning standarditega. See eesmärk hõlmab endas muuhulgas täielikku vastavust IESBA (*International Ethics Standards Board for Accountants*) eetikakoodeksile. Siiski, me arvestame, et need standardid, seadused ja põhimõtted ei käsitle kõiki käitumisstiile. Seetõttu on PwC-l käitumiskodeks, mis on kehtiv ja tehtud kättesaadavaks kõikidele PwC töötajatele ja ettevõtetele. See käitumiskodeks baseerub meie enda väärtustel ja viib nad järgmisele tasemele demonstreerides meie väärtuseid ning ärikäitumist erinevates olukordades. Käitumiskodeks sisaldab muuhulgas eetiliste otsuste vastuvõtmise raamistikku, mida meie inimesed peavad kasutama oma kutsealase käitumise kindlaks määramise alusena. Partneritelt ja töötajatelt oodatakse koodeksis esitatud väärtuste järgimist kogu oma karjääri jooksul PwC-s, aga ka kolleegide toetamist koodeksi järgimisel.

Kesk- ja Ida-Euroopa regioonil on täielikult integreeritud eetika- ja ärikäitumise võrgustik. Eetikaküsimuste järelvalvet teostavad regionaalne ärikäitumise eest vastutav juht (*Business Conduct Leader*) ja iga riigi PwC partnerist kohalik ärikäitumise eest vastutav juht. Ärikäitumise eest vastutav juht tegeleb eetikaküsimustega kohalikul tasandil ja vastutab selle eest, et me järgiksime kõiki asjakohaseid eetikastandardeid (sh vastavasisuline kommunikatsioon ning koolitused).

Igal PwC kontoril on juurdepääs detailsetele eetikapoliitikatele, mis täiendavad meie käitumiskodeksit. Need poliitikad hõlmavad juhiseid sellistes küsimustes nagu klientidelt kingituste saamine, isiklikud lähisuhted ja töötajate toimimine juhul, kui neile saab teatavaks ükskõik millise partneri või töötaja ebaeetiline käitumine.

Partnerid ja töötajad saavad esitada Kesk- ja Ida-Euroopa ühise rakenduse kaudu anonüümseid küsimusi valitud eetika ja ärikäitumise meeskonnale. PwC globaalse veebilehe <http://pwc.com> kaudu saavad ka kolmandad osapooled anonüümselt edastada informatsiooni eetilise käitumise potentsiaalsete rikkumiste kohta. Olukorras, kus on esitatud kaebus või süüdistus käitumiskodeksile mittevastavuse osas, võetakse ette sobivad sammud olukorra selgitamiseks ning vajadusel lahendamiseks. Partnereid ja töötajaid julgustatakse raporteerima ja väljendama oma kahtlustusi ning sealjuures oodatakse, et seda tehakse õiglaselt, ausalt ning austusväärset. PwC on pühendunud töötajate kaitsmisele võimaliku tagakiusamise eest.

PwC partnerid ja töötajad on kohustatud reageerima nendeni jõudnud kaebustele ning süüdistustele. Neid uuritakse vastavalt ettevõtte poolt paika pandud standarditele ning on hea tava, et käitumiskodeksit täiendatakse vastavalt eetiliste juurdluste käigus tuvastatud vajadustele.

IESBA ja PwC eetikastandardid vastavad audiitortegevuse

seaduses kehtestatud kutse-eetika nõuetele.

2b) Sõltumatus

AS PricewaterhouseCoopers on võtnud vastu PwC rahvusvahelise võrgustiku sõltumatuse reeglid (*PwC Global Independence Policy*), mida täiendavad vajadusel kitsendavad kohalikud kutsealased ja regulatiivsed eeskirjad. PwC sõltumatuse reeglid tuginevad ja vastavad IESBA eetikakodeksile. AS PricewaterhouseCoopers jälgib rangelt vastavust regulatiivsetele, kutsealastele ja PwC sõltumatuse nõuetele, mis on seotud finantshuvide, töövõtu sisu ja ulatuse, lepingutasu kokkulepete ning ärisuhetega kolmandate osapooltega. PwC sõltumatuse reegleid täiendatakse vastavalt Euroopa Liidu auditeerimise seadusandluses tehtud muudatustele (*The Directive and The Regulation*).

Täpsem informatsioon meie sõltumatuse säilitamist toetavate protseduuride kohta on esitatud käesoleva aruande osas „AS-i PricewaterhouseCoopers sõltumatust käsitlevad praktikad”.

3) Klientide aktsepteerimine ja kliendisuhete jätkamine

AS PricewaterhouseCoopers on rakendanud aktsepteeritavate klientide kindlaks määramiseks protsessi, mis tugineb PwC IL'i klientide aktsepteerimist ja kliendisuhete jätkamist puudutaval otsuste tegemise toetussüsteemil (*Acceptance and Continuance*, edaspidi A&C).

See süsteem kujutab endast töövõtu meeskonna, ärijuhtimise, tegevusala ekspertide ja riskijuhtimise

kutsealaspetsialistide poolset otsustamist, kas olemasolevat klienti või potentsiaalselt klienti puudutavad riskid on juhitavad ja kas me peaksime nimetatud ettevõtte, selle juhtkonna ja omanikega ennast siduma. A&C protsessi käigus peame me muuhulgas käsitlema alljärgnevaid küsimusi:

- Ettevõtte ja selle juhtkonna reputatsioon
- Ettevõtte juhatuse efektiivsus
- Ettevõtte finantsaruandlusega tegelevate töötajate taust ja kogemused
- Mis tahes juhtkonna ajendid või kavatsused avaldatud tulemustega manipuleerimiseks
- Mis tahes olulised tehingud, mis on kavandatud tulude kajastamiseks
- Mis tahes ebatavaliselt agressiivne või 'leidlik' aruandlus
- Mis tahes tehingud, mida on keeruline, ebatavaline või raske hinnata
- Mis tahes hinnangud, millega on seotud ebakindlus või subjektiivsed otsused
- Mis tahes tehingud seotud osapooltega, kes ei ole konsolideerimisgrupi osa
- Mis tahes viited selle kohta, et ettevõtte võib olla finantsraskustes
- Teatud töövõtu läbiviimiseks vajalik oskusteave

A&C on võimas vahend, kuid meie klientide aktsepteerimise ja kliendisuhete jätkamise protsessi tegelikuks selgrooks on meie riskijuhtimise ja teiste seniorpartnerite poolt investeeritud oluline ajakulu. Nagu kirjeldatakse täpsemalt osas „Töövõtu tulemused“, on meie riskijuhtimise eest vastutavad partnerid tunnustatud ja sõltumatud seniorpartnerid, kes annavad peamise panuse otsuste

langetamisel, kas aktsepteerida või jätkata kliendisuhet.

Klientide aktsepteerimisel või kliendisuhete jätkamisel kasutatakse nende hinnangute tulemusi meie auditiprotsessis, näiteks mõjutades töö ulatust ja ressursside määramist. Me keeldume töö pakkumisest, vastuvõtmisest või jätkamisest, kui riske peetakse mittejuhitavateks, kui ettevõtte ei nõustu nõutava töö ulatusega või kui hinnatase ei ole muul põhjusel aktsepteeritav.

4) Inimressursid

Värbamine: Me järgime rangeid värbamisstandardeid nii algastme kui ka kogemustega värvatavate kandidaatide töölevõtmise puhul. Need ei hõlma mitte ainult iga inimese akadeemilisi tunnustusi ja eelnevat töökogemust, vaid ka intervjuusid, taustauuringuid ja soovitusi. Me hindame samuti nende inimeste kvaliteeti, keda me värbame kolledžitest ja ülikoolidest, tagamaks, et meie värbamispingutused on suunatud nendele institutsioonidele, millel on pikk ajalugu meie kutsealal silmapaistvate kõrgekvaliteediliste inimeste haridusalasel ettevalmistamisel.

Kutsealane areng: Väljaõpe on pidev protsess. Väljaõpe algab hetkel, mil inimene tööle võetakse ja kestab kogu tema karjääri jooksul. Meie inimesed osalevad erinevatel regionaalsetel ja kohalikel koolitustel ja neid koolitatakse pidevalt ka töökohal. Tegeletakse nii üldiste põhipädevustega raamatupidamises, auditeerimises, kutse-eetikas ja sõltumatuses kui ka spetsiifiliste valdkondadega, kus nad töötavad (konkreetne ärivaldkond). Meie partnereid koolitatakse, arendatakse ja

haritakse samuti pidevalt, see on meie töötajate koolitamise lahutamatuks osaks. Partneri võtmekohustus on koostöö töötajatega, õpetades, vaadates üle, koolitades, jagades kogemusi ja andes eeskuju oma meeskonna kutsealaspetsialistidele.

Ettevõtte on loonud keskkonna, kus meie inimesed vastutavad isiklikult oma arengu eest karjääri jooksul ja me oleme sel eesmärgil välja töötanud laiemad kursuste paketid ja vahendid, et aidata meie inimestel kavandada enda tarbeks kohandatud koolitusprogramme, viimaks oma rollid ja kohustused vastavusse nende poolt teenindatavate klientide ainulaadsete aspektidega. Lisaks osavõtule enda poolt valitud koolitustest peavad partnerid ja töötajad osalema kohustuslikel kursustel, mida ettevõtte peab ülioluliseks nende suutlikkuse seisukohalt teostada oma töökohustusi sobivas tehnilises ja eetilises raamistikus. Ettevõtte tagab samuti vastavuse kutsealastele standarditele, mis käsitlevad vajaliku kutsealase täiendusõppe perioodilist mahtu ja liiki. Meie õppe- ja haridusprogramme uuendatakse pidevalt kindlustamaks, et meie inimestel toimuks vajalik areng ning nad omaksid oskuseid ja kogemusi klientide teenindamiseks.

Järelevalve ja juhendamine: Iga töövõtu eest vastutav partner vastutab, vajadusel konsulteerides teistega, kas töövõttu teostavatel partneritel ja töötajatel on kutsealane pädevus ja antud olukorras nõutavad kogemused. Lisaks sellele vastutavad nad töövõttude ajal nooremate astmete töötajate, kellele töö

delegeeritakse, töö juhendamise, järelevalve ja ülevaatuse ulatuse kindlaks määramise eest.

Edutamine: Partneri ja töötajate tegevust hinnatakse kord aastas hindamisprotsessi käigus, kust võtavad osa sama astme töökaaslased, alluvad ja ülemused. Partnereid ja klienditeeninduse personali tunnustatakse ja tasustatakse tegevuse eest heade ja mitmekülgsete audiitoritena, ja meie partnerite tegevuse hindamis- ja tasustamisprotsesse täiustatakse vastavalt vajadusele, arvestades reegleid, mis keelavad otsese premeerimise kindlust mitteandvate teenuste müümise eest oma auditi klientidele. Samuti julgustame, tunnustame ja premeerime meeskonnatööd. Töötajatele antakse ametlikku tegevust puudutavat tagasisidet iga projekti kohta, millele kulub enam kui 40 tundi. Kõiki töötajaid hinnatakse vähemalt kord aastas, kusjuures oma panuse annavad sellesse partnerid ja muud juhid, kellega nad on töövõttudes koos töötanud. Lisaks sisaldab meie auditi metodoloogia sisseviidud võimalusi mitteametlikuks tagasisideks ja väljaõppeks kogu töövõtu jooksul. Meie metodoloogia on kavandatud tagamaks nii kvaliteetse teenuse olemasolu kui ka meie inimeste jätkuvat arengut. Kõige selle põhjal koostatakse iga-aastane hinnang selle kohta, kui hästi on meie inimesed töö hakkama saanud tuginedes meie väärtustele, igäihe poolt terveks aastaks seatud eesmärkidele ja võrreldes sama astme töökaaslastega. Meie töötajad liiguvad oma karjääriredelil edasi ainult siis, kui ollakse valmis järgmise astme kohustusteks.

5) Töövõtu tulemused

Järjepidev ülemaailmne metodoloogia: Kõikide auditi töövõttude puhul kasutavad kõik PwC liikmesettevõtted kogu maailmas sama auditi metodoloogiat ja -protsessi kindlustamaks metodoloogia ühtsuse ja järjepidevuse. Metodoloogiat täiendatakse vastavalt vajadusele, nii et see vastaks muutuvale keskkonnale. Seda metodoloogiat õpetatakse pidevalt kõikidele partneritele ja töötajatele.

Meie metodoloogia on piisavalt paindlik, et võimaldada kohalikes seadustes nõutavate lisaprotseduuride kaasamist.

Põhjalikud poliitikad ja protseduurid: Meil on põhjalikud raamatupidamist ja auditeerimist reguleerivad poliitikad ja protseduurid, mida täiendatakse pidevalt võtmaks arvesse uusi kutsealaseid arenguid ja meie kohalikku tegevuskeskkonda, ja käsitlemaks tekkivaid küsimusi ning samuti ettevõtte vajadusi ja probleeme. Need poliitikad ei hõlma mitte ainult kutsealaseid ja regulatiivseid standardeid, vaid arvestavad ka juhiseid, mida me anname oma kutsealaspetsialistidele nende parimaks rakendamiseks. Need on kättesaadavad elektroonilistes failides ja andmebaasides, neid uuendatakse või täiendatakse pidevalt arvestamiseks kõiki uusi arenguid ning need on meie inimestele igal ajal elektrooniliselt kättesaadavad.

Töövõtu-spetsiifilised kvaliteedi kontrollimehhanismid: Eksisteerib mitmeid muid kvaliteedikontrolli protseduure, mida teostatakse spetsiaalselt teatud töövõtu puhul. Näiteks määrame me kõikidele börsil

noteeritud klientidele ja paljudele muudele avalikkuse huvi all olevatele või kõrgendatud riskiga ettevõtetele ametisse sõltumatu kvaliteedi ülevaatuse eest vastutava partneri (*Quality Review Partner*, QRP), kes arutab kõiki olulisi küsimusi töövõtu eest vastutava partneriga ja kes individuaalselt vastutab auditi plaani hindamise, läbiviimise, oluliste küsimuste lahendamise, finantsaruannete ja avalikustamisele kuuluva informatsiooni ning ettevõtte aruannete õigsuse eest. PwC poliitikad sisaldavad kindlaid kriteeriume tagamaks, et ametisse määratud QRP-l on vajalik kogemustepagas ja tegevusala oskused nimetatud rolli täitmiseks.

Teatud tehingute ja olukordade puhul näevad meie poliitikad ette konsultatsioone PwC võrgustiku tehniliste ekspertidega ja tegevusala spetsialistidega, mille puhul võidakse kasutada olulist otsustusvõimet. Alljärgnevalt täpsemalt kirjeldatav „konsultatsioonikultuur“ tähendab seda, et meie töövõtus osalevad meeskonnad konsulteerivad sageli selliste ekspertide ja teistega, keda ei ole ametlikult nõutud.

Avaliku huvi üksuse auditi kliendi töövõtu eest vastutavaid partnereid ja QRP-sid roteeritakse, et kindlustada värske lähenemine ilma institutsionaalsete teadmiste ohverdamiseta.

Lisaks on PwC ülemaailmne metodoloogia üles ehitatud põhimõttele, et töövõtus osaleva meeskonna iga liikme poolt tehtud töö vaadatakse üle meeskonna teise, vähemalt sama astme ja pädevusega liikme poolt tuvastamiseks, kas

töö on tehtud plaanipäraselt, kompetentselt ja kindlustamaks, et tehtud järeldused on õiged.

Raamatupidamise ja auditeerimise ressursid:

Konsultatsioon on meie ettevõttes kvaliteedikontrolli võtmeelement. Meie raamatupidamise tehniline grupp koosneb partneritest ja töötajatest, kes on raamatupidamise ja auditeerimise eksperdid. Juhul, kui töövõtu eest vastutav partner ei nõustu meie tehniliste ekspertide nõuannetega, eksisteerib meil ametlik protsess alluvusahelas arutelude jätkamiseks kuni probleemi lahendamiseni, arvestades piisavalt selliste tehniliste ekspertide arvamust.

Seoses EL-is rakendatavate rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite (*International Financial Reporting Standards*, IFRS) vastuvõtmisega, oleme me loonud süsteemi kindlustamaks, et meie klientide finantsaruandeid hindavad meie auditi meeskonnad viisil, mis on järjepidev ja vastavuses standardite lõppeesmärgiga.

Süsteemi võtmelemendiks on ülevaatusalane töö, mida viib iseseisvalt läbi meie regionaalne raamatupidamise konsulteerimisteenuste (*Accounting Consulting Services*, ACS) meeskond, mis katab kogu Kesk- ja Ida-Euroopat. Sõltuvalt tegevussektorite keerukusastmest ja riskidest, kliendi suuruselt ja börsil noteeritud/noteerimata staatusest, teostab ACS klientide IFRS aruannete ülevaatus. Näiteks vaatab börsil noteeritud finantssektori klientide finantsaruanded

regulaarselt üle spetsialistidest koosnev meeskond, kusjuures lõplikku ülevaatuset teostab üks meie ACS partneritest. Kõik IFRS aruanded, mida kasutatakse kapitaliturgude tehingutes, on samuti kohustusliku ülevaatusobjektideks. Muudele IFRS aruannetele teostatakse ülevaatusi rotatsiooni ja valimi alusel. Ülevaatus käigus peab auditi meeskond selgitama finantsaruandes kasutatud IFRS-ide käsitlemise ja avalikustatava informatsiooni õigustatust ning arutama kliendi ja tema juhtkonnaga läbi aruandes avaldatu, kui ACS meeskond hindab rakendatud käsitlemise ja avalikustatud informatsiooni standarditega mittevastavaks olevaks. Lisaks on auditi meeskondadel kohustus konsulteerida ACS konsultandi ja ACS partneriga teatud raamatupidamislikke kajastamisi, mille puhul kliendipoolne väärkajastamine on hinnatud kõrgendatud riskiks.

Riski- ja kvaliteediüksus: Meie ettevõtte riskijuhtimise, konsultatsiooni ja poliitika ressursid on keskfunktsiooniks, mis koosneb nii täiskohaga kui poole kohaga töötajatest, keda ettevõttesiseselt kutsutakse riski- ja kvaliteediüksuseks (*Risk and Quality*, R&Q). R&Q hõlmab järgmisi võtmefunktsioone: riskijuhtimine, sõltumatus, raamatupidamise konsultatsiooni teenused, regulatsioon, auditi teenused, koolitamine ja arendamine, eetika ja ärikäitumine, kvaliteedi monitooring. Iga funktsiooni juhivad üks partner, keda aitavad teised kogemustega töötajad. Nimetatud partnereid aitavad vajadusel ka teiste, suuremate PwC liikmesettevõtete R&Q partnerid.

Riskijuhtimise üksus kasutab, propageerib ja rakendab PwC globaalse võrgustiku poolt kinnitatud PwC globaalseid riskijuhtimise reegleid, juhiseid ja protseduure täiendades ja kohaldades neid vastavalt kohalikele vajadustele. Riskijuhtimise eest vastutavate partnerite võtmekohustus on olla klientide aktsepteerimise ja kliendisuhete jätkamise lahutamatuks osaks, vastutades riski hindamise eest nii kvalitatiivsel kui ka kvantitatiivsel tasandil. Lisaks peavad riskijuhtimise eest vastutavad partnerid olema vajaduse korral integreeritud töövõtu meeskondadesse, et konsulteerida probleemide ja hinnangute, nagu näiteks tegevuse jätkuvuse küsimused, korral.

Me oleme välja töötanud ametlikud reeglid olukordade tuvastamiseks, mil töövõtu meeskonnad peavad R&Q üksusega konsulteerima. Nimetatud sõltumatutest ja kogenud partneritest koosnev grupp keskendub kvaliteedile, viies vajaduse korral läbi muudatusi poliitikas ja protseduurides.

6) Monitooring

Meil on kasutusel ametlik aruande väljastamisele eelnev ja järgnev kvaliteedi monitooringu programm, mida juhitakse osana PwC ülemaailmsest programmist. See ulatuslik programm koosneb töövõtu vastavuse ülevaatusetest (*Engagement Compliance Reviews*, ECR), kvaliteedijuhtimise ülevaatusetest (*Quality Management Reviews*, QMR) ja ka auditi kvaliteedi hindamistest (*Audit Quality Assessment*, AQA). See programm hõlmab partneri ja delegeeritud allkirjaõigustega

mitte-partneri töö vaatlust ja kõiki meie kvaliteedikontrolli süsteemi aspekte tagamaks, et meie kvaliteedi kontrollimehhanismid toimivad nõuetekohaselt ja annavad põhjendatud kindlustunnet, et me järgime kõiki asjakohaseid kutsealaseid standardeid ning meie ettevõtte poliitikaid ja protseduure. Nimetatud programmi juhib ja jälgib R&Q.

Töövõtu ülevaatamisi viivad läbi kogemustega partnerid ja teised väga kogenud audiitorid, kes omavad vastava tegevusala kogemusi ja kes ei ole seotud ei auditit teostava kontoriga ega auditi endaga. Ülevaatus meeskonna liikmed saavad vajaliku koolituse ja juhised oma rolli täitmiseks. Iga partner peab ülevaatus läbima vähemalt kord viie aasta jooksul ja kaks korda kuue aasta jooksul kõrgendatud riskiga klientide korral. Sagedasemaid ülevaatamisi viiakse läbi siis, kui esineb kõrgema riski võimalus.

Meie inspekteerimisprotsess hõlmab ka perioodilist kvaliteedi juhtimise süsteemi tõhususe testimist kõikides ISQC 1 funktsionaalsetes valdkondades. Regiooni ja kohaliku audiitorettevõtte kontrollide ja monitooringu protsessidega testitakse igal aastal PwC reeglite ja protseduuride vastavust kõigi ISQC 1 valdkondade osas.

Kvaliteedi monitooring on meie pideva täiustamise programmi lahutamatu osa. Me hindame pidevalt selliste ametlike programmide sisendeid ja mitmeid mitteametlikke allikaid, püüdes jätkuvalt parandada meie poliitikaid, protseduure ja meie töö kvaliteedi järjepidevust. Tähelepanekud kvaliteediülevaatusetest

kommunikeeritakse partneritele ja töötajatele uudiskirjade ja *webcast*ide kaudu. Tegevusstandardite mittejärgmise iga juhtumit võetakse tõsiselt: vastutavat partnerit nõustatakse, et tulemusi parandada ja partneri töö vaadatakse üle järgmisel aastal. Kehvade tehniliste, riskijuhtimise, sõltumatuse või eetika tulemuste puhul vähendatakse partneri tasu; mõningatel juhtudel ei lubata partneril ettevõtte nimel allkirjastada auditi arvamusi ja tõsisemate juhtumite korral nõutakse partneri lahkumist ettevõttest. Iga kvaliteediülevaatuse tulemuste põhjal koostatakse kvaliteedi parandamise plaan (*Quality Improvement Plan*).

AS-i PricewaterhouseCoopers juhatus usub, et eespool kirjeldatud riskijuhtimine, ettevõttesisene ja kvaliteedikontrolli keskkond on vastavuses

kõigi asjakohaste regulatsioonidega ja see on mõistlikuks aluseks eeldamaks, et AS-i PricewaterhouseCoopers poolt teostatud kohustuslikud auditid vastavad järjepidevalt nõutavatele kvaliteedistandarditele.

Audiitortegevuse seadus, mis jõustas Euroopa Liidu direktiivi 2006/43/EÜ, kehtib alates 8. märtsist 2010. Vastavalt audiitortegevuse seadusele teostab Audiitorkogu avaliku huvi üksusega kliendilepingu sõlminud audiitorettevõtja üle korralist kvaliteedikontrolli iga 3 aasta tagant.

Audiitorkogu teostas korralise kvaliteedikontrolli AS-i PricewaterhouseCoopers üle novembris 2014, ning selle kokkuvõte andis võimalikust kolmest kvaliteedikontrolli lõpphinnangust meile kõige positiivsema võimaliku hinnangu.

Sõltumatus

Regionaalne sõltumatuse juht jälgib meie ettevõtte sõltumatuse eest vastutava partneri abil vastavust rangetele regulatiivsetele, kutsealastele ja PwC sõltumatuse nõuetele, mis puudutavad finantshuve kindlustandvate töövõttude klientides (auditi ja mitteauditi kliendid), neile osutatavaid teenuseid ja ärisidemeid nendega. Ettevõtte on võtnud kasutusele sõltumatuse vastavuse programmi ja monitooringusüsteemi. Süsteemid ja kontrollimehhanismid hõlmavad järgmisi võtmelemente:

1. Kirjalikud sõltumatust käsitlevad poliitikad ja protseduurid
2. Automaatne jälgimissüsteem ja piirangutega ettevõtete nimekiri
3. Jooksvad sõltumatust käsitlevad koolitused
4. Iga-aastane partnerite ja töötajate enesehinnangu/kinnituse protseduur
5. Meie sõltumatuse süsteemi ja kontrollimehhanismide sisemine monitooring (sh iga-aastane partnerite ja direktorite sõltumatuse testimine)
6. Vastutus sõltumatuse ning süsteemi ja kontrollimehhanismide eest lasub kõrgemal juhtkonnal
7. Asjakohane juhtkonna hoiak ja sõltumatuse kultuur
8. Töötajate töösuhteid klientidega puudutavate läbirääkimiste kohene raporteerimine
9. Potentsiaalsetest või ilmsetest sõltumatuse rikkumistest teatamine töötajate poolt
10. Distsiplinaarpoliitikad ja -protseduurid
11. Kontrollimehhanismid ärisuhete ja -liitude üle, auditi klientidega

muude suhete üle ning vahendustasude ja tulemustasude üle.

Nimetatud programm nõuab, et partnerid ja töötajad uurivad ja dokumenteerivad kõiki ettevõtte sõltumatust puudutavad probleeme kas seoses uute klientide aktsepteerimise või konkreetse töövõtuga. Enne auditi klientidele osutavate mitte-auditi töövõttude aktsepteerimist küsitakse vastavalt auditi partnerilt kinnitust, et selliseid teenuseid võib kliendile osutada. Töö võetakse vastu vaid juhul, kui vastav auditi partner kinnitab, et nimetatud töövõtt vastab relevantsetele sõltumatuse nõuetele.

Sõltumatuse kultuuri oluline aspekt on keskne toetus üksikutele partneritele, mis puudutab nii tehnilisi raamatupidamise kui ka auditeerimise küsimusi ja klientide käitumist.

Kui kliendid ei aktsepteeri selgeid raamatupidamisjuhiseid, auditi tulemusi olulistest küsimustes või käituvad ebaetiliselt, toetab ettevõtte töövõtu eest vastutavat partnerit asjakohaste raporteerimisotsuste tegemisel, isegi juhul, kui see võib viia kliendisuhete lõpetamiseni antud kliendiga.

Viimane Kesk- ja Ida Euroopa regiooni tasandil läbi viidud sõltumatuse ülevaatus toimus oktoobris 2015.

Käesolevaga kinnitab AS PricewaterhouseCoopers, et on oma kutsetegevuses olnud sõltumatu.

Täiendõpe

Nagu on nimetatud eespool toodud auditi kvaliteeti puudutavas osas, osalevad meie vandeaudiitorid täielikult ettevõttesiseses täiendusõppeprogrammis. Lisaks sisekoolitustele on meie vandeaudiitorid kohustatud osalema Audiitorkogu poolt korraldatavatel

kohustuslikel koolitustel vähemalt 16 akadeemilise tunni ulatuses aasta kohta ning Audiitorkogu poolt aktsepteeritud koolitajate poolt korraldatud koolitustel vähemalt 24 akadeemilise tunni ulatuses aasta kohta.

Avaliku huvi üksused

AS PricewaterhouseCoopers on käesoleva läbipaistvusaruande perioodil sõlminud kliendilepingu või teostanud auditi järgmiste avaliku huvi üksuste osas:

	Nimi	Registrikood	Varade maht (EUR)	Müügitulu (EUR)
1	A. Le Coq	10034247	98 282 000	77 100 000
2	Amserv Grupi	10095579	41 272 000	114 271 000
3	Arco Vara	10261718	24 473 000	10 652 000
4	Baltika	10144415	18 101 000	48 806 000
5	BLRT Grupp	10068499	324 385 000	353 233 000
6	Circle K Eesti	10180925	615 131 000	215 593 000
7	Coop Eesti Keskühistu	10093971	80 977 398	298 716 605
8	Eesti Energia	10421629	2 260 100 000	349 400 000
9	Eesti Energia Kaevandused	10032389	190 277 236	198 990 490
10	Eesti Energia Narva Elektriijaamad	10579981	845 995 000	262 150 000
11	Eesti Energia Tehnoloogiatööstus	10633284	18 498 000	46 935 000
12	Eesti Energia Õlitööstus	11336737	340 695 000	118 468 000
13	Eesti Krediidipank	10237832	305 350 000	11 625 000
14	Eesti Post	10328799	56 788 000	73 568 000
15	Eesti Rahvusringhääling	74002322	24 922 645	33 587 400
16	Elektrilevi	11050857	934 791 000	248 402 000
17	Elering	11022625	861 926 000	127 001 000
18	Elme Metall	10776322	78 025 454	122 754 751
19	Ensto Ensek	10259242	50 080 799	67 082 857
20	Ericsson Eesti	10005211	289 823 000	1 196 224 000
21	Estonian Cell	10679323	91 946 000	77 895 000
22	G4S Eesti	10022095	112 468 800	52 689 835
23	HKScan Estonia	10156832	84 355 000	143 321 000
24	Kaupmees & Ko	10347466	35 038 082	68 582 267
25	LHV Pank	10539549	739 303 000	23 610 000
26	Liviko	10117341	57 621 165	119 906 717
27	Magnum	12371718	144 852 000	316 261 000
28	Magnum Medical	11332521	54 357 209	146 308 421
29	Merko Ehitus	11520257	211 088 000	251 012 000
30	Merko Ehitus Eesti	12203636	66 419 000	137 927 000
31	MM Grupp	10515366	294 591 000	389 840 000
32	Neste Eesti	10167511	59 195 830	238 222 567
33	NG Investeeringud	10281968	384 922 000	682 576 000
34	NG Kapital	10220458	384 922 000	682 576 000
35	Olympic Entertainment Group	10592898	162 333 000	10 310

36	Rahvusooper Estonia	74000033	13 140 250	3 561 292
37	PRFoods (endise nimega Premia Foods)	11560713	29 465 000	50 273 000
38	Riigi Kinnisvara	10788733	413 915 000	84 922 000
39	Riverito	10068039	492 445 000	293 134 000
40	SEB Elu- ja Pensionikindlustus	10525330	152 638 071	14 086 630
41	SEB Pank	10004252	5 233 900 000	154 000 000
42	Selver	10379733	86 149 000	382 371 000
43	Silberauto	10097392	84 359 548	259 303 155
44	Silvano Fashion Group	10175491	53 635 000	65 254 000
45	Skano Group	11421437	13 262 000	18 789 000
46	Tallinna Kaubamaja Grupp	10223439	347 980 000	555 447 000
47	Tallinna Küte	10811060	118 787 000	86 447 000
48	Tallinna Lennujaam	10349560	142 632 000	33 828 000
49	Tallinna Tehnikaülikool	74000323	155 159 470	15 197 447
50	Tallinna Vesi	10257326	209 072 000	55 928 000
51	Tallinna Äripanga	10237984	4 431 000	5 067 000
52	Toyota Baltic	10234087	46 638 757	169 187 023
53	Trigon Property Development	10106774	2 427 544	0
54	Utilitas	12205523	251 224 000	110 273 000
55	UP Invest	12371871	232 885 000	95 713 000
56	Valio Eesti	10261303	53 792 000	85 774 000
57	Vopak E.O.S.	10715645	243 099 000	77 769 000
58	Wendre	10120596	51 652 608	82 932 055

Finantsandmed

AS PricewaterhouseCoopers müügitulu jaotus perioodi 1. juuli 2015 - 30. juuni 2016 kohta.

(tuh EUR):

Kogu AS PwC müügitulu, sh:	7 337
Audiitorteenused, sh	4 237
kindlustandvad töövõtud, sh:	4 184
audit	3 811
ülevaatus	181
muud kindlustandvad audiitorteenused	192
seonduvad teenused:	53
Muu äritegevus, sh:	3 100
nõustamine, sh:	1 540
maksunõustamine	1 286
muu nõustamine	254
muu tegevus	1 560
PricewaterhouseCoopers'i kaubamärgi all Eestis tegutsevate ettevõtete AS PricewaterhouseCoopers Advisors ja Advokaadibüroo PricewaterhouseCoopers Legal OÜ müügitulu, sh:	3 652
muu nõustamine	3 652
Müügitulu kokku	10 989
Ettevõtete omavahelise käibe elimineerimine	-1 249
PwC kaubamärgi all tegutsevate ettevõtete müügitulu Eestis, kokku	9 740

Tasustamine

Partnereid tasustatakse ettevõtte kasumist ja nad vastutavad ainuisikuliselt pensionite ja muude hüvitiste nagu ravikindlustuse rahastamise eest. Partneri hindamise ja tasustamise protsess on täielikult vastavuses IESBA eetikakoodeksi nõuetega, mis keelavad partneri hindamise ja tasustamise oma auditi klientidele muude teenuste müügi alusel. Partnerite tasu määrab regionaalne juhatuse iga partneri poolt aasta jooksul ettevõttesse tehtud panuse hindamise ja siseriiklike ettevõtete iga-aastaste auditite lõpetamise järgselt. Regionaalse juhatuse poolse tasu määramise vaatab üle ja kinnitab partnerite nõukogu. Iga partneri töötasu koosneb kolmest omavahel seotud kasumipõhisest komponendist:

Vastutusepõhine sissetulek - peegeldab partnerite järjepidevat panust ja vastutust/rolli; tulemuste põhine sissetulek - peegeldab seda, kuidas partner ja meeskonnad, kellega ta koos töötab, tegutsevad antud aastal; ja aktsiaühikupõhine sissetulek - kujutab endast osa kasumist pärast kahe esimese elemendi jaotamist.

Aktsiaühikud jaotatakse partneritele maatriksi põhjal, mis võtab peamiselt arvesse partneri hetke rolli ettevõttes. Tulemuste põhise tasu määramiseks võrreldakse partneri saavutusi isikliku tasakaalustatud tulemuskaardi eesmärkidega, mis on seatud vastavalt partneri rollile. Nimetatud eesmärgid sisaldavad ettevõtte auditi kvaliteedistandardite järgimist ja aususe ning sõltumatuse reeglitest täielikku kinnipidamist.

AS PricewaterhouseCoopers kinnitab esitatud andmete õigsust aruande allkirjastamise kuupäeval.

Tiit Raimla
AS PricewaterhouseCoopers
Juhatuses liige

30. september 2016

